נותן לו שתי אמות לתוכה. לפי ספרים דגרסי ואמה יש לפרש ב' אמות לתוכה היינו להרחיב אמת המים שתהא רחבה שתי אמות ומה שהיא קרויה אמה משום דעומקה אמה: **ואמה** מבאן ואמה מבאן בו'. אמה לאו היינו מיגרת דבגיגרת משמע בהמקבל (ב"מ דף קו:) דבעינן ד' אמות ועוד דהכא קאמר דלמ"ד נוטעין ולמ"ד זורעין והתם פ"ה דאין זורעין אותן אלא מיגרת היינו יאור כדפ"ה לעיל בפרק קמא (דף יג. וסס) וגדול יותר שכל בני הבקעה משקין ממנו שדות וצריך ארבע אמות: **שמע** מינה דלא עביד איניש דינא לנפשיה. לפי זה בחנם נקט במתני' שהיתה עוברת דרך הרבים תוך שדהו ונתן להם כו' דאפילו נטלו לו בחנם נמי כיון דלא עביד איניש דינא לנפשיה: כגון

[א]משום חשד אשתו: **מתני'** [ב]מי שיש לו גינה לפנים מגינתו של חברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכנים לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת [ג]והחיצון זורע את הדרך נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהן נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שרוצה ומכנים לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת [ד]זה וזה אינן רשאים לזורעה: **גמ'** א"ר יהודה אמר שמואל [ה]אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו ב' אמות לתוכה ואמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה [ו]אמה בית הקילון אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן לאגפיה ואותן אגפיים מי זורעם רב יהודה אמר שמואל בעל השדה זורעם רב נחמן אמר שמואל [ז]בעל השדה נוטעם מאן דאמר זורעם כל שכן נוטעם ומ"ד נוטעם [ח]אבל זורעם לא חלחולי מחלחולי ואמר רב יהודה אמר שמואל [ט]אמת המים שכלו אגפיה מתקנה מאותה שדה בידוע שלא כלו אגפיה אלא באותה שדה מתקיף לה רב פפא ולימא ליה מייך אשפלוה לארעיך אלא אמר רב פפא [י]שעל מנת כן קבל עליו בעל השדה: **מתני'** [יא]מי שהיתה דרך הרבים עוברת לתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו [יב]דרך היחיד ד' אמות [יג]דרך הרבים שש עשרה אמה [יד]דרך המלך אין לה שיעור [טו]דרך הקבר אין לה שיעור המעמד דייני צפורי אמרו [טז]בית ארבעה קבין: **גמ'** [יז]אמאי שלו לא הגיעו לינקוט [יח]פזרא וליתיב שמעת מינה לא עביד איניש דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא אמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להן דרך עקלתון רב משרשיא משמיה דרבא אמר בנותן להם דרך עקלתון רב

המים אם יפול. ליטנא אחרינא אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו שתי אמות לתוכה של שדה לתקן אגפיה אמה מכאן ואמה מכאן. בשם רביעו יעקב בר יקר ועיקר: **אמה בית הקילון.** ואיכא דאמרי קילון ולהשקות בהמות ורחיצת בגדים וכלים הוא ואין גדול כל כך ונותן לו אמה אחת לתוכה להרחיבן עד אמה. ל"א נותן לו אמה אחת לשפתו לתוכה של קרקע מוכר כגון חצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן ועיקר: **בעל שדה זורעם.** דדמי למתני' דאם שיעבד לו ליקח עפר מכאן אם יצטרך לא הפסידו לגמרי בכך מלזרען: **כ"ש נוטעם.** דאינו מקלקל האגפים שהשרשים מעמיקים הרבה ואין מזיקין את שפתו אבל הזרעים מתפשטים מיד בתוך השלשה ומחלחלין הקרקע מלמעלה בשפתו: **שכלו אגפיה.** שנפלו: **מאוהב שדה.** הסמוכה לה: **אלא כאוהב שדה.** מזקה[יא] שנתפזר העפר של אגפיה לתוך אותה שדה אילך ואילך: **וימא ליה.** בעל השדה מייך אשפלוה לארעך שגברו המים ושטפו אגפיהן: **אלא אמר רב אפא.** ואימא הכי שעל מנת כן כו' דקתם מוכר אמת המים גמר ומקנה ליה עפר שדהו לתקן אגפיה כשיכלו דמהיכן יביא לו עפר אם לא מאותה שדה ואע"פ שנתן לו כבר אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה כדאמרן לעיל כיון דכלו להו מתקנן עדיין מעפר השדה. מיהו להכי אהני לו מה שנותן לו מתחלה אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה דאין לו לבעל השדה לעשות אם שוס תשמיש שיקלקל האגפים אלא נטיעה או זריעה אבל בנין או כל דבר שמכניה אין לו רשות לעשות אם אבל מן האמה ולפנים יעשה בתוך שלו מה שירצה: **מתני' מי שהיפה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו.** שהוחזקו לעבור שם מעולם או ע"י בעל השדה שנתן להם מתחלה את הדרך: **מה שנתן נתן ושלו.** שנטל עכשיו לא הגיעו והרי יש להם שני דרכים ונטעם מפרש בגמ': **דרך היחיד.** המוכר לחבירו דרך בתוך שדהו ליתן לו ד' אמות כרוחב עגלה: **י"ו אמה.** בתס' שבת (דף לט.) נפקא לן מעגלות דמשכן: **דרך המלך אין לה שיעור.** כדמפרש בגמ' (ק:) שהמלך פורץ בתים ונדר מלפניו לעשות לו דרך ולא יטה ימין ושמאל. ובספרי בפרשת המלך (שופטים יז יט) נפקא לן מקראי. ונראה בעיני דמדכתב לבלתי רוס לבבו מאחיו (דברים יז) קדרים גדלהו משל אחיו כדדרשינן נמי (הוריות דף ט.) והכהן הגדול מאחיו (ויקרא כא): **דרך הקבר.** כשנוטלין המת לקברו: **אין לו שיעור.** תקנת חכמים היא משום יקרא דשכבי כדאמרינן בגמרא (ק:) ואמרינן בתוספות (דף יז.) דלריכים לנוותו הרבה בני אדם שיחזיקו מלאה כל הדרך מלבולה עד סיכרא. ונראה בעיני דהא אין לו שיעור דמת לא תמיר כדרך המלך לפרוץ בגיגין להפסיד ממון אחרים אלא להלך על גבי תבואה ולא יטו ימין ושמאל. ל"ג כמוכר דרך הקבר לחברו ללכת דרך שדהו מיירי דמקמתא אין לו שיעור אלא כל מלוי המת יעברו שם ועיקר: **המעמד.** בגמרא (ק:) מפרש: **דייני לפורי.** לא אתפרש: **כיס ארבעה קבין.** נרבוע לא ולמד מקאתים בחלר המשכן דהוי מאה על חמשים נמצא בית סאה חמשים על חמשים והסאה ששה קבין נמצא בית ארבעת קבין שלש ושלשים אמות ושני טפחים רוחב על ג' אורך וברבוע מ' אמות וד' טפחים וג' אלבעות (לא) ומעט יותר[יב]. כלומר למה לא תקינו לו חכמים שיהא לו רשות לתת להן דרך מן הלד בעל כרמן שהרי אין מפסידין כלום דכגון זה כופין על מדת סדום והלכך יהא הדרך שלהן קנוי לו לגמרי שאם יבלו לעבור בהאי דרך שלקח לעצמו והוא אינו יכול להעמיד רבים בדין: **לינקוט פורא.** מקל או רחת שקורין פורק"א וליתיב בההוא דרך להכות את כל מי שיבלה לעבור וליעביד דינא לנפשיה מאחר דאית ליה פסידא במה שעוברין בתוך שדהו. והמקשה סבר דכיון דקתני מה שנתן נתן בדין עשה מה שעשה ודרכם קנוי לו והאי דקתני לא הגיעו היינו משום דרבנין בני רשות הרבים לעבור בכאן והוא לא יוכל למנען דלא עביד אינש דינא לנפשיה: **ש"מ דלא עביד כו'.** בתמיה ואתן קיימא לן בבבא קמא (מז:) דכולי עלמא סברי עביד אינש דינא לנפשיה במקום דאיכא פסידא: **גזירה שמא יתן כו'.** כלומר לעולם עביד אינש דינא לנפשיה אבל הכא מן הדין אנו אומרים דשלו לא הגיעו שכך תקנו חכמים דלא ליהוי דידיה אפילו היכא דנתן להם דרך יפר כשלהן דזימנין דאתי למיתב להו דרך עקלתון והם לא יתנו אל לנם דקדירא דשותפי לא חמימא ולא קרירא (לעיל כד:) ומשו חכמים לתקנתא דרבים טובא. ונקמיה [ק.] פריך אם כן אמאי מה שנתן נתן דכיון דלא עשה ולא כלום מקח טעות הוא ויחזירו דרך שלו: **רב מתרשיא משמיה דרבא אמר.** היכא דנתן להם דרך יפר אמרינן שלו הגיעו ולינקוט פזרא וליתיב דלא גזרינן שמא יתן להם דרך עקלתון אבל הכא כמאי עסקינן שהדבר יזוע שנתן להם דרך עקלתון ולכך לא הגיעו וגם שלו הפסיד כדמפרש לקמן:

רב

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ו מהל' סנהד' הל' יג טוש"ע ח"מ סי' קפט סעיף ח:
מח ב מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף כ:
סט ג ד מיי' פכ"ח מהל' מכירה הל' ז טוש"ע ח"מ סי' רז סעיף ח:
ע ה ו מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף כ:
עא ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
עב ט מיי' פי"ג מהל' גזלה ואבידה הל' מ ופמג עשין קו טוש"ע ח"מ סי' שפז:
עג י מיי' (פכ"ח מהל' מכירה הל' ט) ופ"ג מהל' מתנות עניים הל' ג' ופמג עשין פב (טוש"ע ח"מ סי' רז סעיף ד):
עד כ מיי' פכ"ח מהל' מכירה הל' ט ופ"ג מהל' מ"ע הלכה ג ופ"ג מהל' גזלה ואבידה הל' מ טוש"ע ח"מ סי' רז ס"ד:
עה ל מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה ו ושין בהגאות ופ"ה מהל' מלכים הלכה ג (טוש"ע שם):
עו מ מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה י:
עז נ מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם:

רבינו גרשום

חשד אשתו. שאלמלא היה עושה לו פותחת יחשוד לאשתו מבעל הבור אבל עכשיו שיש לו פותחת ובעל הבית עשה הפותחת לא יכנס שם אלא אם כן יהיה שם בעל הבית: **אים'** וראינו מכנים לתוכה תגרים. משום שלא יפסיד לאירך ירקותו בדריסת רגליהם; ולא יכנס בתוכה לילך לשדה אחרת. כי אם לנינתו בלבד: והחיצון. אם רוצה הוא זורע את הדרך. אע"פ שיש לזה דריסת רגלים עליו ונוטל מה שישתייר שלא נדרס: נתנו לו. בית דין: דרך מן הצד. למוף גינתו של זה בסמוך לכותל מדעת שניהן כיון שלדעת שניהן נתנו לו ליכנס לגינתו נכנס בשעה כו': אמר רב יהודה אמר שמואל. האומר לחבירו מקום אמת המים אני מוכר לך כדי להשקות ממנו בית השלחין נותן לו כ' אמות לתוכה של אמת המים. כלומר שיהא כ' אמות רחב: ואמה מיכן ואמה מיכן. נותן לו מן השדה לצורך אגפיו כלומר לגידודין שלא יצא לחוץ ויעשה מהן גידודין בבותרן אמה: בית הקילון. שעוברות בחצר שרוחצין לשם כלי הבית ואינו גדול כל כך נותן לו כו' והוא כמדת חצי אמת השלחין: בעל השדה זורעו. לפי כי שלו הן שלא מכרן לו כי אם לחשמיש גידודין: בעל השדה נוטעו. לפי שאין נטיעת אילן מזיק לסים כזריעה משום דזרעים מחלחלי חלחולי. מחלידין ומעלין עפר לתוכה עד שמקלקלין המים אבל נטיעה הולכת כדרכה ולא מזקת: שכלו אגפיה. שנפלו: מתקנה מאותו שדה. שמכרו לו לפי כי לשם כך ניתן לו אגפיה שאם נפלו שנוטל בקרקע ומתקן לה אגפיה: ונימא ליה. בעל השדה: מיא דידך אשפילו לארעך. כלומר לא נפלו לתוך שדי כי אם מים שלך ממש אכלו הקרקע והשפילו הגידודין לתוך המים ואין לך משדי לתקן: אלא אמר רב אפא. לאו היינו טעמא הוא מ) דכי זריע אלא על מנת כן קיבל עליו בעל השדה

מסורת הש"ס

מ) לעיל פכ:, כ) ר"ז שם, ג) ב"ק מח. ד) [שבת לט.], ה) מנחות כ: ו) ב"ק מ:, ז) מי' שבע. ערוך, ח) כפ"ל טוסק: ט), ע) כפ"ל ליתא חזקה. י) [מי' רש"ל],

הגהות הב"ח

(מ) רשב"ם ד"ה מים ד' קנין וכו' יד' טפחים ושלש אלבעות וג' רבעי אצבעות ומשהו והמשהו מחות מאחת מכ' ברוחב אצבע הס"ד:

לעזי רש"י

פורק"א [פוירק"אן]. קלשון.

מוסף רש"י

לינקוט פזרא וליתיב. יקח מקל ויסב על דרך הרמשון דהכא דינא הוא, דהא תמרת מה שנתן נתן אלמא מילוף מעליא הוי [ב"ק כח:], דדרך עקלתון. אלאו דינא הוא [שם].

רבינו גרשום (המשך)

שאם כלו אגפיים מתקנן משדהו: **אים'** נטלה. מבני דה"ר: ונתן להם דרך אחרת מן הצד מה שנתן נתן. דחילופין הן ואינו יכול לחזור בו: ושלו לא הגיעו. כלומר אותו דרך שהרצה לקנות לא הגיעו לפי שהוא יכול ליתן ולזכות לכל בני רה"ר ולאותן שאין בפנינו אבל אין אחר יכול להחליף ולמכור חלק של אותן שאינו בפנינו: אמאי לא הגיעו. הואיל שנתן להם דרך שהוא יפה כמו הראשון: לינקוט פזרא וליתיב. כלומר יקח מפאי בידו וישב באותו דרך שקנה וכל מי שירצה לעבור במה שקנה יכהו ויסנגרנו: מדלא מצי למיעבד הכי ש"מ לא עביד אינש דינא לנפשיה. כלומר אין אדם ראשי לעשות דין לעצמו מן האחרים אפי' במקום שיש לו הפסד כמו כאן שיש לו הפסד דמה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ותיובתא למאן דמוקים בבבא קמא דאמן דאית ליה היכא דליכא פסידא דלא עביד אינש דינא לנפשיה אפי' הכי מודי דלהיכא דאיכא פסידא כגון הכא דדרסי אינשי בשדהו דודאי עביד אינש דינא לנפשיה ולינקוט פזרא וליתיב: אמר רב זביד לעולם במקום דינא לנפשיה והכא עבמא מאי (לאו) משום דלא בדינא קאתיא לידיה כשנתן

מ) ל"ל לאו היינו טעמא דמילתא אלא על מנת כן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com